

Post-NYYDseid mõtteid

X rahvusvaheline uue muusika festival NYYD'07 12.–21. oktoobrini Tallinnas. Kunstilised juhid: Erkki-Sven Tüür, Olari Elts ja Madis Kolk. Korraldaja: Eesti Kontsert. Peaheliloojad: Salvatore Sciarrino (Itaalia) ja Mark-Anthony Turnage (Suurbritannia); György Ligeti in memoriam.

Esinejad: ansamblid *Algoritmo* (Itaalia), *Phoenix* (Sveits) ja *2e2m* (Prantsusmaa), segakoor *Latvija*, *Hannah Holgersson* ja *Annika Hudak* (Rootsi), *Otto Katzameier* (Austria), *Charles Barbier* (Prantsusmaa), *Mika Väyrynen* (Soomes), *John Parricelli* (Suurbritannia), *John Patitucci* (USA), *Peter Erskine* (USA), *NYYD Ensemble* ja *Olari Elts*, *ERSO*, *Tõnu Kaljuste*, *Reval Ensemble*, *Ansambel U.*, *EMTA Elektronmuusika stuudio* ja keelpillikvartett *TetrArchi*.

NYYDi avalööki oli seekord pigem avatirin ja avasahin, sest Estonia kontserdisaali fuažees tervitas sisenejaid Ülo Kriguli heliinstallatsioon sajale äratuskellale, pühendusega György Ligetile, ning kontserdi algul kõlas *Salvatore Sciarrino* vaikuse ja heli piire kompav orkestrimuusika. Sciarrino oli tänavuse NYYDi üks peaheliloojaid ning ehkki oodatud külaline ise kahtsusväärselt Tallinna ei jõudnud, kõlas tema muusika mitmel festivaliöhtul. Vaikuse muusika, kutse vaikusesse, komponeeritud vaikus – nii on otsitud nime sellele meie aja ühele omapärasema helikeelega looja muusikale, mis on võluv segu jõust ja haprusest, mille peeneid nüansse ja rikkalikku kõlamaastikku juhivad ja kujundab hingamise katkematu voog ning milles filigraansed ja leidlikud mänguvõt- ted sünnivad tegelikult ülilihtsatel ideedel. Avakontserdil kõlasid *ERSO* ja *Tõnu Kaljuste* esituses Sciarrino viimaste aastate orkestriteosed – “Shadow of Sound” (“Heli vari”) ja “Il suono e il tacere” (“Heli ja vaikus”).

Orkestrile oli see esimene kord Sciarrino muusikat mängida ning võimalik ka, et dirigendile juhatada. Mõlema teose puhul jäi esitus partituurile alla just neis kate- gooriat, mis on Sciarrino muusika puhul ülimalt olulised – tähelepanelikkus iga ük-

Ansambel *Algoritmo* ja *Otto Katzameier* andisid suurepärase kontserdi *Sciarrino* muusikast.

siku heli suhtes ning ühtne arusaam muusika seesmisest energiast ja selle kulgemisest. Ehkki Kaljuste on dirigent, kes valdab muusika laadimise ja energiast ehitamise peent kunsti, jäi Sciarrino käekiri talle seekord võõraks. “Tuleb olla veel enne algust valmis heliks, mis hakkab sündima,” annab Sciarrino oma interpreedile ja kuulajale vihje. *ERSO* loiuvoitu mäng jättis mulje, et sellisteks helideks nad valmis ei olnud.

Hoopis ehmata oli aga *Arvo Pärdi* imeilusa teose “Mein Weg” esitus keelpillidel ja löökpillidel. Koosmäng ei tahtnud kuidagi sujuda, intonatsioon vedas ühtepuhku alt ning kiirest tempost tingituna sai kloorist tintinnabuli-faktuurist mingi kummaline hääletehnik. Paremini laabus Pärdi “La Sindone” (“Surlilina”) ettekannet, kus oli rohkem kindlust ja sära.

Kontserdi kulminatsiooniks ja suurimaks clamuseks oli festivali teise peahelilooja György Ligeti kultusteose staatuse tõusnud “Reekviemi” ettekannet. See oli üks neist teostest, mis tõi Ligetile maailmakuulsuse, ometi kõlas see 1965. aastal valminud sonoristlik teos Eestis esmakordselt. “Reekviemi” mikropolüfoonia faktuur ning suure ulatusega pingelised vokaalpartiid seavad muusikutele nii nooditeksti lu-

gemisel kui ka esitamisel suured nõudmised – *ERSO* ja segakoor *Latvija* olid igati oma ülesannete kõrgusel. Neist enam lummasid aga publikut kaks suurepäraselt solisti, sopran *Hannah Holgersson* ja metsosopran *Annika Hudak* Rootsist, kes “manööverdasid” efektselt teose kaelamurdvalt raskete partiide kõrgustes ja sügavustes ning lisasid niigi pingelisele ainesele ja muusikale veel annuse peaaegu oratooriumlikku dramatismi. Selles ekspressiivses helide voos oli Kaljuste õige mees vägesid juhtima.

Järgmisel öhtul esines kontserdisaali laual ansambel *Algoritmo* Itaaliast, kes andis suurepärase kontserdi *Sciarrino* muusikast, mida kahjuks kuulas kõigest mõniküm- mend inimest. Ma ei usu, et publiku vähesus oli tingitud vähesest huvist. Täiesti võimalik, et paljud potentsiaalsed kuulajad (mõtle siin näiteks noori muusikuid, üliõpilasi üldse, sealhulgas *EMTA* kompositsioonitundengeid) jäid kõrvale suhteliselt kalli piletihinna tõttu. Festivalile müüdi küll soodushinnaga passe, kuid seegi 900 krooni ei ole ju kõigile taskukohane. See omakorda paneb taas küsima, kas kolm- nurk tellija-esitaja-kuulaja tajub alati, et neil kõigil on üksteist vältimatult vaja, an-

tud juhul: kas kuulaja võis tunda, et ta oli väga oodatud.

Kontserdil kõlanud teosed "Archeologia del telefono" ("Telefoni arheoloogia") ja "Quaderno di strada" ("Reisivihiik") näitasid Sciarrino kergemat, mänglevamat ja kohati ka humoorikat poolt. Esimene teos on vaimukas mõtisklus vabatahtlikult alistunud ning röömsalt tehnoloogia orjuses elavast inimesest. Teine on suurteos baritonile ja ansamblile kaheteistkümnest miniatuurselt tekstikatkest, mis pärinevad küll poetidelt, küll ajaleheartiklitest, majaseinalt, tänavalaulikult või mujalt. Teose ülimalt virtuoosne vokaalpartii on kirjutatud noorele bass-baritonile **Otto Katzameierile**, kes esitas seda ka Tallinna kontserdil. Kergus ja loomulikkus, millega ta neid "21. sajandi *bel canto*'likke" passaaže kuuldavale töö, oli imetlusväärne, lisaks tehnilisele särale oli lauljal ka hea maitse ja loomulik näitlejaanne, mis köitsid kuulajaid kontserdi lõpuni. Ansambli mängu kohta ei tulegi öelda muud kui lihtsalt suurepärase. Kogenud nüüdismuusika, sealjuures just Sciarrino muusika esitajatenä oli nende mängus täp-

sust, peenust, kõlailu, musikaalsust... (võite seda loetelu soovi korral jätkata).

Ootuspäraselt nauditava kontserdi andis Kanuti gildi saalis ka Eesti muusikutest koosnev **Ansambel U**: Ansambli senised nii tervikus kui ka detailides läbi mõeldud, läbi tunnetatud ja veenvalt läbi viidud kavavad on publiku ootused tõepoolest kõrgele kruvinud. Et põhjendatult, seda tõestas ka seekordne kontsert. Kava pealkirjaga "Kõverduvad ruumid" koondas eesti heliloojate uudisteoseid ja itaallaste Sciarrino, Romitelli ja Donatoni teoseid, millest enamik seostus rohkem või vähem mõtete ja tunnetega ruumist või ruumilisusest. Kontserdi emotsionaalne ruum oli loov ja ergas, mängijad tundsid end kodusel selle igas nurgas.

Tatjana Kozlova ja **Age Hirv** on tegelikult üsna erineva käekirjaga loojad, kuid sel kontserdil ei haakunud nende teosed mitte ainult pealkirjades, vaid mingil kaudsel moel ka väljenduslaadilt – mulje salapärasest, varjatud sügavike ja kääneliste radadega maastikust, pisut nagu hämaruses ekslemisest jäi domineerima mõlema teose

puhul. Üks mõjub alati ambivalentse sümbolina – on ta kõvasti kinni löödud, intriigerivalt irvakil või kutsuvalt lahti? Kozlova "Doors 2a" oli pigem paokil. Üle läve astudes ootas kuulajat Hirve muutliku valgusega "Killustatud ruum".

Märt-Matis Lille "When the Buffalo Went Away" oli vaikne mõtisklus oma ruumi kadumisest, ruumist välja tõrjumisest viitega Ameerika põlisrahvaste saatusele. Selge vormi ja lihtsa ideega teoses pääses mõjule loo sõnum ja jutustamine kui seisund, haaras sõnade ja muusika delikaatne suhe, nende loomulik kooslus. Sellist mõju soosis ka asjaolu, et teksti ei lugenud mitte näitleja, vaid täiesti mitteteatraalselt helilooja ise.

Ruumi vaimustavaim "sisustuselement" oli **Sciarrino** Trio nr 2, mille originaalne kontseptsioon ja ebamaine kõla pääsesid tänu õnnestunud esitusele suurepäraselt mõjule.

Kristina Kõrver

Struktuur, interpretatsioon, kommunikatsioon

Järgnevalt proovin festivalilt NYJD'07 saadud muusikalise elamusi kirjeldada kui inspireerivaid "kommunikatsioonihäireid", sest näib, et väga sageli tekitas teose algne mittemõistmine spetsiifilise, intellektuaalselt aktiivse meeleseisundi, mis mõningal juhul viis hoopis sügavamate sissevaadetenä, kui teose kohene mõistmine oleks võimaldanud. Mind hakkas huvitama ka see, kas nimetatud kommunikatsioonihäired tekkisid seetõttu, et helilooja polnud oma ideed (schönberglikus mõttes) piisavalt hästi teoseks "tõlkinud" või põhjusel, et interpretatsiooni mõttes struktuuriliselt tundlikuna ei realiseerunud teos ebaadekvaatse esituse tõttu või hoopis sellepärast, et kuulajana ei olnud ma (jällegi eelkõige schönberglikus tähenduses) võimeline rekonstrueerima helilooja ideed. Vaevalt, et nimetatud küsimuste-

le on võimalik vastata lühidalt ja ammen-davalt, kuid järgnevas mõtiskluses võtan ma üheks aluseks, millelt oma elamusi kirjeldada, just muusika struktuuri, interpretatsiooni ja muusikalise kommunikatsiooni aspektid.

Interpretatsiooniliselt võrdlemisi neutraalselt mõjusid 16. oktoobril toimunud NYJD Ensemble'i kontserdil kõlanud **Andras Szöllösy** "Elegia" ja **György Ligeti** Klaverikontsert. Esimene oli üles ehitatud erinevate, kõlalt läbipaistvate faktuurikihtide polüfooniale (siin tuleks ära märkida ka Olari Eltsi ja ansambli võimet keerukaid kõlalisi komplekse diferentseerida). Teoses oli tunda teatavat resignatsiooni ja raugust, selle tagasihoidud leinalikku atmosfääri palistas klassikaliselt selge kujundiloogika. Ligeti Klaverikontsert on ehituslikult kahtlemata huvitav kompositsioon, kuid selle

interpretatsioonilised väärtused vajavad veel avastamist. Üks problemaatilisemaid on solisti roll, sest klaver on siin valdavalt teiste instrumentide vahele ja sisse peidetud. Klaveri osa võib siin võrrelda varasemates klassikalistes viiulisonaatides viiuli või barokkteoses *basso continuo* omaga. Sellest tuleneb, et pianist peaks hoidma tagasi soovi liialt domineerida. Viimast solist **Mihkel Pollile** ette heita ei saanud. Väga musikaalsena oli kujundatud ka aeglaste osade klaveripartii.

Enrico Chapela "Lo nato es neta" ("Võrgustik on sündinud") oli huvitav aga selle poolest, et muusika tegelik peategelane – puhas rütm ja kõlaenergia – ei manifesteerinud end kohe, vaid alles teose lõpus. Kuigi teos oli tervikuna kõlalisel tundlik ja rütmiliselt aktiivne, muutis intellektuaalne mäng erinevate stiilidega selle ilmse tõsias-

ja märkamise alguses raskeks.

Sellest, et intellektuaalsed mängud muusika stiiliga pole ikka veel oma aktuaalsust kaotanud, andis tunnistust **Tõnis Kaumanni** teos "Kahele Johannesele", mis kõlas 17. oktoobril Niguliste kirikus toimunud **Reval Ensemble**'i kontserdil. Olemata küll nii traagiline ja dramaatiline kui näiteks Kageli "St Bach Passion", tekitas see viimati mainituga siiski tugevaid assotsiatsioone. Mõlemas teoses on Bachi muusika (või õigemini sellele iseloomulik "žestikulatsioon") asetatud spetsiifilisse konteksti: muusikaline fraas ammutab siin oma jõu ja liikumissuuna baroksest retooikast. Barokk kirjutas muusikale ette ka nostalgilise põhikaraktéri, millest Kaumannile tüüpiliselt iroonilisevõitu hoiak seekord väga selgesti läbi ei kumanudki.

Kui eelnevalt mainitud teos panustas oma tugevast vormilooigikast hoolimata muusika fragmentaarsemale poolusele, siis samal kontserdil kõlanud **Beat Furreri** teose "Auf Tönernen Füssen" eesmärk oli demonstreerida ühtsust. Tegemist oli puhtakujulise tämbrikompositsiooniga, milles inimhäält ja flööti üritati tuua teineteisele nii lähedale kui võimalik, eesmärgiks nende täielik sulandumine. Idee teisedada muusika tekstiks ja tekst taas muusikaks oli huvitav, kuigi ehk tänapäeval enam mitte eriti originaalne. Kuid tehnilises mõttes oli see komponeeritud oskuslikult ja esitatud (eriti tenor/meessopran Charles Barbier'd silmas pidades) rõhutatult artistlikult.

Pärast **Beat Furreri** mõnevõrra pretensioonikat teost mõjus **Mirjam Tally** ladusaalt voolav "Joon" omamoodi muusikalise puhkuse. Assotsiatsioon maailmamuusika ja oriendiga tekitas ka **Pascale Jakubowski** rituaalne "Kolm pala häälele ja klaverile", teos, milles **Charles Barbier** demonstreeris oma hääle võimalusi esimest korda. Kahtlemata oli see jälle vokaalsolist, kes mõningate nootide ebakindlast intoneerimisest hoolimata suutis selle muusikapala elama panna. Suhteliselt ootuspäraselt kõlas **Kaija Saariaho** "Oi, kuu", mida iseloomustas helilooja muusikale omane kristalliseerunud ja mõnevõrra jahe emotsionaalsus. Need, kes seda laadi muusikat armastavad, ei pidanud ka seekord pettuma. Üks huvitavamaid oopusi sellel kontserdil oli aga **Caroline Marçot** "Cercle, losange & rondel pour après" ("Ring, romb ja ringmäng pärastiseks"), millest algul jäi mulje

Festivali üks peaheliloojaid Mark-Anthony Turnage.

kui võrdlemisi lihtsast uusdiatoonilisest palast ning mille meloodialiinid hakkasid liikuma üsna ootuspäraseid radu, kuid mis kristalliseerus ootamatult keerukaks tervekstruktuuriks. Selles teoses on peidus rohkem, kui esialgu paistab.

NYDD'07 andis võimaluse ka noortele interpretidele. 17. oktoobril Ukraina kreekakatoliku kirikus toimunud **keelpillikvarteti TetrArchi** kontserdil esitati **Ligeti** Keelpillikvartett nr 2, **Malle Maltise** "Air" ja **Henryk Górecki** Keelpillikvartett nr 2 ala-pealkirjaga "Quasi una fantasia". Tuleb tinnustada korralikku Ligeti esitust; on selge, et suhteliselt vähese koosmängu kogemusega kvartett ei saa csitada komplitscritud uut muusikat võib-olla sellise aristokraatliku materjalist üleolekuga nagu näiteks **Arditti** või **Kronos-kvartett**, kuid interpretatsiooni dramaturgiline läbimõeldus ja tundlikkus muusika suhtes muutsid esituse nauditavaks. Pisut problemaatilisemalt kõlas **Malle Maltise** teos, kus jäi vajaka *legato*'st. Kõige mugavamalt tundsid mängijad end **Górecki** slaaviliku ja avalikult ekspressiivse, kristliku kannatuse temaatikast läbi imbunud keelpillikvarteti puhul, mille mõnevõrra traditsioonilisem kujundilooigika võimaldas interpretatsioonilisi otsuseid võib-olla ka kergemini teha.

Fööniks peaks sümboliseerima taasüندی ja igavest noorust, kuid **Baselist pärit Ensemble Phoenixi** mängu kohta oleks ni-

metatud epiteete võrdlemisi raske kasutada. 18. oktoobril Estonia kontserdisaalis toimunud üritust iseloomustaksid pigem sõnad "igav", "argine" ja "sisemise särata". Tehnilises mõttes ei saa ansambli tegele kult midagi ette heita, kuid paraku mängiti noote ja mitte muusikat. **Helena Tulve** "Stream" ("Hoovus") ja **Ligeti** "Autoportree" lihtsalt "tehti ära". **Franz Furrer-Münchi** "Visandiraamatust kammeransamblile" näis interpretidele pakkuvat huvitavaid võimalusi, kuid kahjuks jäid need realiseerimata. Eelnevatest teostest ei eristunud kuigivõrd ka **Balz Trümpy** "Gesang der Ferne" ("Kauguse laul") ja raske on öelda, kas põhjus oli interpretatsioonis või muusikas. Esimene hetk, kus kontsert pisut elavamaks muutus, leidis aset **Ülo Kriguli** teose "Earth... to Become Earth Again" ettekande ajal, mille kirjutaksin Kriguli teose tugevuse arvele. Kogu eelnevast hallusest eristus pisut rohkem aga kontserdi viimane lugu, **Hanspeter Kyburzi** "Danse aveugle" ("Sõge tants"), eriti selle kiired, pisut donatonilised löigud. Kuid aeglastes löikudes, kus muusika "energectiline nivo" sõltus taas peamiselt interpretatsioonist (agoogikast), oli hallus taas tagasi. Lõppkokkuvõttes üllatas, et on uue muusika interpreete, kelle suhe muusikaga on niivõrd passiivne.

Mark-Anthony Turnage'i muusika püüab olla üheaegselt džässilik ja akadeemiline. Eraldi võetult olid muusika mõlemad pooled hästi läbi mõeldud ja peenelt välja töötatud, kuid nende sünteesimisega ühtseks tervikuks jäadi nii 19. oktoobril kõlanud teoses "Scorched" ("Põletatud") kui ka festivali lõppkontserdil ette kantud loos "A Prayer Out of Stillness" ("Palve vaikusest") mõnevõrra hätta. Kindlasti ei olnud probleem esituses, mis mõlemal juhul oli väga kõrgel tasemel – **John Parricelli**, **Peter Erskine** ja **John Patitucci** solistidena esimesel ning **John Patitucci** ja **Matu Lukk** teisel kontserdil, neile mõlemal kontserdil sekundeerimas **ERSO Olari Eltsi** juhatusel –, vaid juba partituuri endasse sisse kirjutatud "veas". Orkestri n-ö tõsise muusika ja bändi (või solistide) jämmimisel puudus lihtsalt selgelt hoomatav ühine muusikaline alus; väljakirjutatud muusika ja improviseeritud muusika ei kohtunud. Kimbatus võis olla ka publikupoolne, kes ei olnud vist päris kindel, kas tuleks käituda nagu džäss- või nagu akadeemilisel sümfooniakontser-

dil. Kõige selle tulemusena kannatas tugevasti muusikaline tervik, mida siinkirjutaja jaoks ei tekkinudki. Kes aga tervikut ei otninud, sai muusikute suurepärasest mängust ja Turnage'i omapärasest stiilist kindlasti märkimisväärse elamuse.

Etaleerunud muusika ja heliloojate kõrval on alati värskendav kuulata noorte heliloojate loomingut. Hoolimata teatavast rabadusest ja mõningast tehnilisest läbimõtlemausest pakuvad nende teosed sagedasti uude. Idee, mida ei osata (või ei taheta) veel peita tehnilise tulevargi taha, võib olla mõnikord muusikaliselt vägagi haarav ja liigutav. 20. oktoobril Kunstihoones toimunud kontsert oli pühendatud just sellisele muusikale. Liis Jürgensi "Ämblikteekoonika" oli (nii nagu tema teoste puhul sageli varemgi) puhas rõõm muusikalisest mängust, milles helilooja hoiak muusika suhtes oli selgelt tajutav. Teose esmapilgul väikseid ja justkui tähtsusetuidki ideid oli arendatud mingi sisemise muhulusega. Mirjam Tally meditatiivne "Blow" ("Puhang") moodustas omamoodi kontrastse kontrapunkti sellele vastanduva, kiirelt vahelduva visuaalse materjaliga. Nimetatud kontrast valitses aga teose nn pinnatasandil, süvatasandil tekitasid kiire ja närvilisevõitu kaadrite vaheldumine, erinevad ajaplaanid ja seisakud hoopis unenäolise distantsi vaataja ja pildi vahel, mis haakus Tally üldistatud muusikaga päris hästi.

Gerhard Locki erinevaid väljendusvahendeid sünteesiv "...sügavas hinguses leivad kooskõla" käis välja suure hulga ideid, realiseerida või oma loogilise lõpuni viia jõuti neist ehk vaid mürdosa. Selle põhjuseks oli eelkõige piiratud aeg: kõikide ideede väljaarendamine oleks nõudnud pigem kolme või nelja muusikapala. Teosel on suur potentsiaal, kuid seda tuleks kindlasti edasi arendada: mõelda selgemalt ja võimalikult ka esmäärgistatumalt läbi tantsija liikumine andurite vahel, instrumentalistide ja tantsija vahelkord, kulminatsiooniküsimus (seekord ei saanud täpselt aru, mis oli selle vallandaja, katalüsaator) jne. Juhan Vihterpalu filmimuusika jättis hea mulje, kuid ilma pildita on seda raske hinnata – oli igatahes selge, et see jättis palju õhku ja ruumi veel millegi muu, st visuaalse jaoks, mis muusikale lisatuna võib selle tähendust tugevasti teiseada. Hans-Gunther Locki teosest "1-Toru-3-pilli-5-lugu-7" jäi mulje, et see peidab endas mingit varjatud struk-

Erkki-Sven Tüür akordionikontserdi solist Mika Väyrynen.
FOTOD INTERNETIST

tuuriloogikat, mida kuulaja ei pruugi päriselt aduda. Teose alusintervalliks oli ilmselt duodeetsim, aga loo arengumootori edasi- tööloogika jäi hoolimata autori kindlasuunalisest mõtleemisest pisut arusaamatuks. Kontserdi kõige küpsem teos oli ilmselt Agata Krawczyki "Diagnosis: insane". Hullumeelsus avaldus siin väga poeetiliselt, mis on teose pühenduse adressaati Robert Schumanni arvestades ka täiesti loomulik.

Nauditava põimiku prantsuse, Salvatore Sciarrino ja Toivo Tulevi muusikast pakkus 20. oktoobril Kanuti gildi saalis esinenud ansambel 2e2m. Avaloos (Sciarrino "Centauro marino") häiris pisut klaveri mõningane tämbriiline haakumatus teiste pillidega, mis tulenes saali spetsiifilisest, kohati kuivavõitu akustikast. Laurent Martini teose "Toute volée" ("Kõigest väest") algusest jäi mulje, et tegemist on pikal järkjärgulisel arengul põhineva nn ühe idee looga. Tegelikult aga algmaterjal mingil hetkel hüljati ning järgnevat kujutas endast kaleidoskoopi mitmesugustest muusikalistest karakteritest. Toivo Tulevi "Early music" ("Varajane muusika") oli prantslaste esituses ootamatult ekstravertne, kuid ebatahtlusest tõlgendusest hoolimata veenev. "Virtuoossus sordiini all" sobiks iseloomustama kontserdil kõlanud teist Sciarrino teost "Kolm briljantset nokturni". Teoste vahele ning lõpupalaks mängiti aga osi Philippe Leroux' teosest "3bis, rue d'insister" ("Kolm lisapala nõudmise tänavale"), mille irooniline seos erinevate muusikastiilidega selgus järk-järgult. Kui esimeses osas esindasid euroopa klassikalist (tonaalset) traditsiooni vaid aimatavad muusikalised žestid, siis teises osas võis kuulda juba otseid viiteid Notre-Dame'i polüfooniale ja teistele õhtumaise muusika stiiliperioodi-

dele; teose viimane osa oli aga juba avalik tsirkus.

Festivali lõppkontsert, kus ERSOT juhatas Olari Elts, algas György Ligeti orkestriteosega "Atmosfäärid", mille valdavalt *pianissimo*'s kulgemist kippusid kohati segama mitmesugused kõrvalhelid ja -mürad. Samuti oli veel kord võimalik kuulata Mark-Anthony Turnage'i loomingut; ettekandele tuli juba eespool mainitud "A Prayer out of Stillness", milles tõusid esile helilooja isikupärane madalate keelpillide kasutusviis ning John Patitucci ja Mati Luki nauditav duett. Kontserdi sisuliseks kulminatsiooniks kujunes aga selle teine pool. Helena Tulve "Extinction des choses vues" ("Kogu nähtu kustumine") on võib-olla parim, mida ta on siiani kirjutanud. Teos põhines helilooja muusikas juba tavapäraseks saanud võttel, mille puhul antakse kuulajale alguses n-õ referentsharmoonia või -heli, millega järgnev muusika püüab end suhestada. Sellest sündiv dramaturgiline pingevallandus tämbrikompleksides, mis olid uudsed ja samas detailideni läbi mõeldud.

Klassikalise kolmeosalise instrumentaalkontserdi prototüübil põhinev Erkki-Sven Tüür akordionikontsert "Prophecy" ("Ettekuulutus") mängis taas helilooja muusikale iseloomulikult erinevate ajaplaanidega: esimene kui ootuspäraselt kõige dialektilisem osa kujutas endast dramaatilist läbimurret seisundilt protsessile (ehk nn pidevalt ajalt kiirele ajale, nagu ma seda teisel¹ olen iseloomustanud), sümboliseerides omamoodi ka muusikalise ruumi, maailma ja aja loomist; teine kui mediatiivne osa sukeldus taas "ajatusse", millel oli siiski teatav tendents muutuda aeglaselt kulgevaks protsessiks; kolmas osa – täidetud finaali omase liikumisenärgiiga – mõjus aga omamoodi võitlusena mingite sisemiste piduritega, mis justkui üritasid muusika kiiret kulgu peatada. Märkimisväärne oli oskus mängida akordion välja dramaatilise, isegi fataalse instrumentina, milles oli oma osa kahtlemata nii heliloojal kui ka suurepärasel solistil Mika Väyrynenil.

Kerri Kotta
muusikateadlane

¹Kerri Kotta "Zur musikalischen Zeit: Über die formalen Grundlagen der Werke von Erkki-Sven Tüür – ein Beschreibungsversuch" kogumikus "Komponistenporträts im Auftakt". Schott-Verlag, ilmumas.